

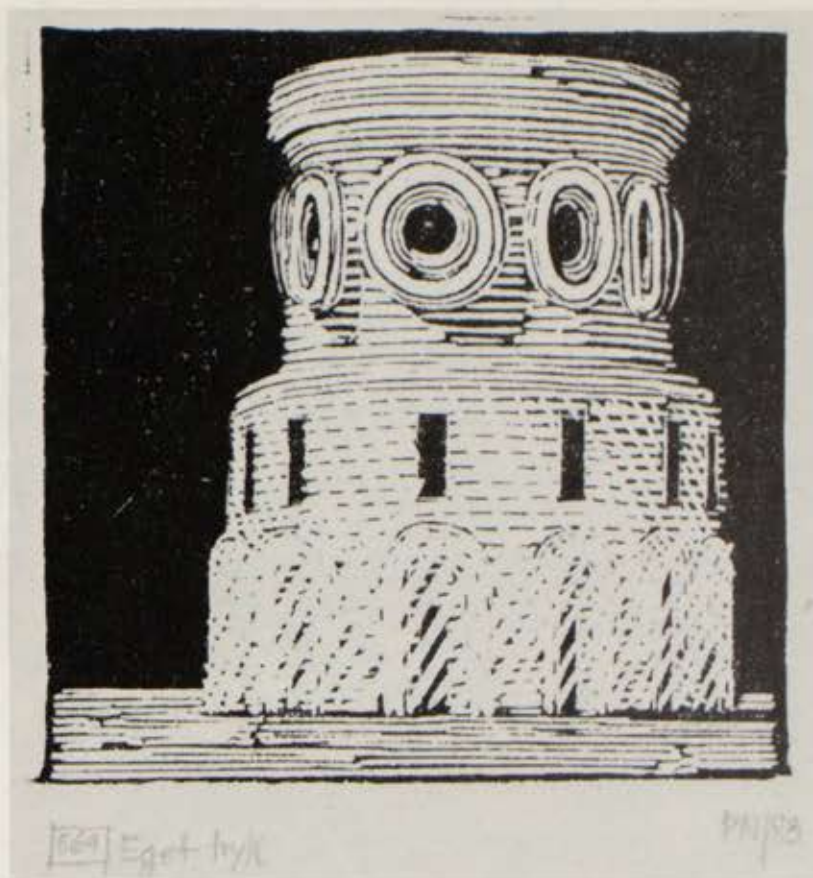
PALLE NIELSEN

FIGUR
OG
RUM

GRAFIK OG TEGNINGER

20. JANUAR TIL 4. MARTS 1984

N Y C A R L S B E R G G L Y P T O T E K

Fra »Den fortryllede by« (564), træsnit.
1983. Hel størrelse.

INDLEDNING

Hvordan forene figur og rum til en enhed. Kan et billede udtrykke det plastiske, skildre rum, uden at høre op med at bestå af flade figurer.

Billedkunst på en plan flade, maleri, tegning, grafik, udtrykker sig reelt ved figurer, som må leve deres særlige liv på den store figur, billedfladen, der i reglen er firkantet. Selv en streg er en figur, der kun kan blive levende i billedkunstnerisk forstand, hvis den forholder sig til den store figur, billedfladen.

Men figurerne lader sig dreje i forskellige vinkler mod billedfladen, kan blive til planer der indtager forskellige positioner i

et rum, skaber et rum, uden dog at ophøre med at være figurer der er bundet til fladen.

Det er det, jeg søger, dette rum som for mig er billedkunstens største under; denne enhed af sprogets håndgribelighed og fantasien, drømmens verden.

Til denne katalog har jeg skrevet nogle korte tekster, der handler om oplevelser og tanker der har med mine billeder at gøre.

For at gøre udsynet større er flere af billederne der gengives her ikke med på udstillingen.

Fra »Lille radérserie«, (221), radering. 1981. Hel størrelse.

Fra »Katalog«, pensel og tusch. 1977. 23,0×35,0 cm.

FYLGIE

Fylgien, muse, værneånd eller daimon, den stemme der bestemmer. At følge denne indre stemme betyder at se bort fra de moralske grænser for indbildningskraftens eller indgivelsens rækkevidde. Dette gøres kun tøvende, thi det er sin sag at sætte bevidsthedens agtelse over styr. At sætte sig ud over bevidsthedens al-

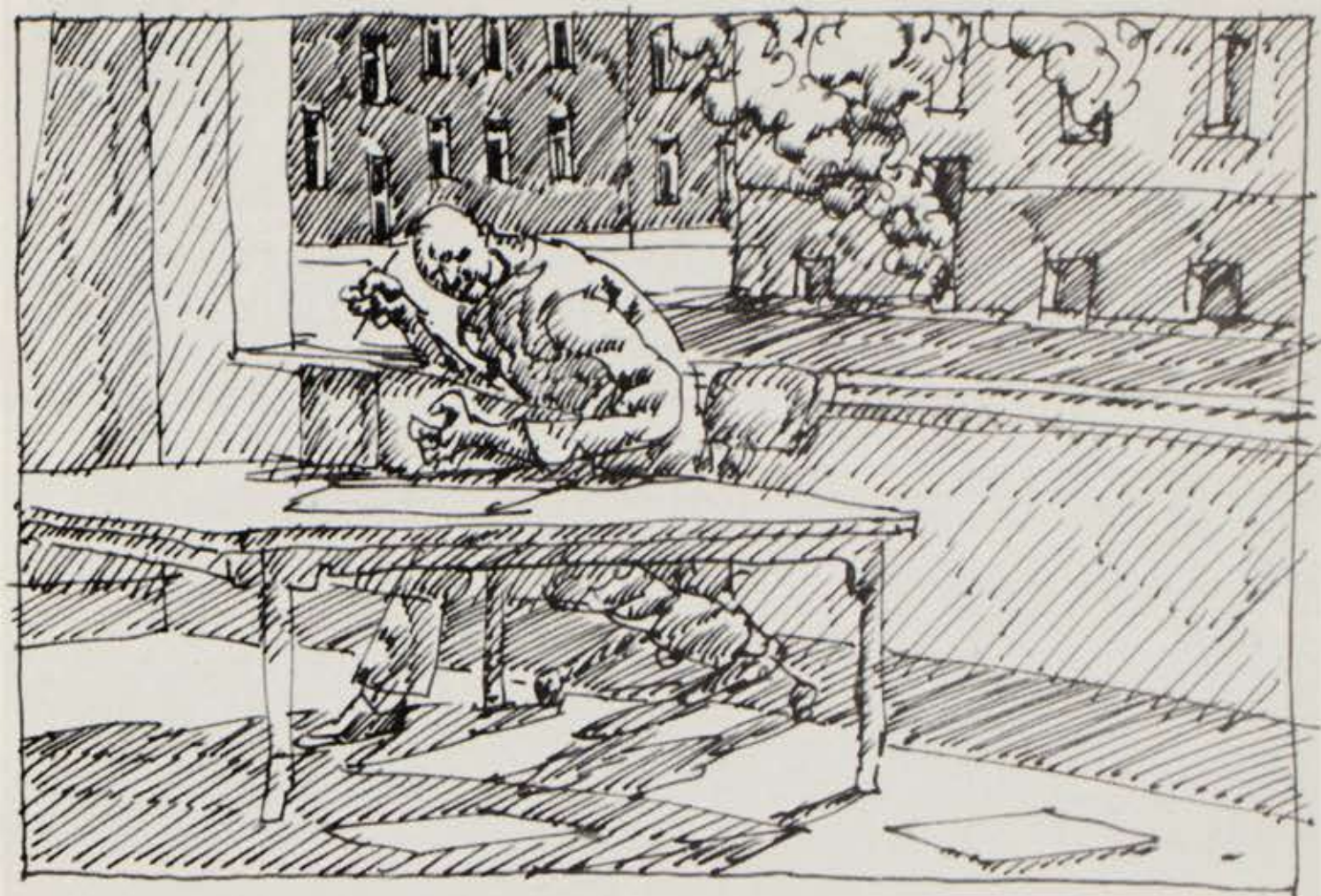
mindelige rimelighed er forbundet med hengivelse til det indre billedes opståen, det dunkle øjeblik hvor Fylgien bestemmer.

Hvad neutraliserer det problematiske ved at forsøge på at udtrykke, at Fanden er løs. Det må bero på ligevægten mellem bevidst og ubevidst. Den almindelige dagklare hensigt må være til stedet, Fylgien må tvinges til tjeneste på vores side.

Det er min bevidste hensigt at gøre forførelsens vej mindre glat, blandt andet at underminere troen på mordets nytte og uundgåelighed.

Det er min personlige naivitet, at jeg er overbevist om, at det er muligt at skubbe bag på det der fører til besindelse og forandring.

Men, ialfald, i dette udtryksfag gælder det at uden lytten til det ubevidstes indgivelse findes der slet ingen mulighed for gennemslagskraft i det bevidste.

Fra »Narcissus«, (blad nr. 63), pen og blæk. 1981. 9,7 × 14,6 cm.

Fra »Narcissus«, (blad nr. 64), pen og blæk. 1981. 9,0 × 14,5 cm.

BYERNE

Hvad betyder disse bybilleder, jeg ved det som regel godt selv, men kan ikke gøre rede for det i ord. Titler er blevet sat på, eller har sat sig på, »Den fortryllede by«, »Den sovende by«, »Nekropolis« og mange andre. Disse titler er betegnelser for kategorier, meningen, indholdet findes i det ordløse, i billedet.

Billederne kan se ud som om de refererer til eksisterende prospekter, hvad de også tildels gør i brudstykker, men synsoplevelsen er blevet til erindring og derved frigjort fra det stedbestede; det er min stræben at give udtryk for en parallelvirkelighed.

I reglen opstår disse bybilleder uden bevidst hensigt eller plan. Et eller andet sted på pladen eller papiret kommer en gesims, et vindue til syne som bliver til en facade, et plan hvis drejning i forhold til billedfladen kalder på et andet plan med en anden drejning, en vinkel opstår, noget rumligt dæmrer. Disse i rummet lodret svævende planer, eller flader, har trang til at lægge sig ned i det vandrette, søge støtte og fundament, grundplanet er ved at opstå.

De svævende planer begynder at samle sig til kasser, til rumlegemer, der lægger sig på grundplanet og – mirakel – rejser sig fra dette. Farven, tonen viser sig lidt efter lidt. Spillet er i gang, en by er ved at komme til syne – et nyt sted. Sådan kan det forme sig.

Fantasiens og indbildningskraftens steder, kirkerne, bankerne, slottene; pragtfulde, betagende og farlige.

Den drømte by hvor husene taler og deres ansigtstræk mimer og fortæller om det skjulte.

ROMERSK OPVÅGNEN

*Det er ikke så ligetil at se direkte eller synsmæssigt-uskyldigt på berømte steder, de store berømte byer hvor historien endnu gung-
rer i gaderne.*

*Blandt andet Rom – Rom fra skolebøgerne, fra film-ugerevy-
erne, balkonen på Palazzo Venezia, de neorealistiske film, »Fra
Piazza del Popolo«, »Rom under Pius den niende«. Eller hvad
med Resphigis musik, »Pinjerne på Gianicolo«, »Pinjerne ved
Via Appia« og andet gods.*

*Pilastre, volutter og gavltrekanter omgiver os på alle sider,
helt accepteret som kendetegn for det at være hus i europæisk for-
stand.*

*Engang, fordi der var tid til det, lod jeg mig synke ned i drøm
og digteri i Rom, spandt videre på barndommens tilsyneladende
forladte tid, for mit vedkommende slutningen af tyverne og be-
gyndelsen af trediverne, hvis stemning stadig var nærværende i
byen.*

*Dette romerophold var også en vandresygens tid; der fore-
svævede mig noget om at skulle have været i alle gader, have set
alt.*

*Mange kvarterer blev gennemgået, alt satte historier igang,
forglemte pavilloner og overgroede fontæner på uventede steder,
blik ind over lofter i uhyre rum og personer der kom til syne i
kæmpemæssige, åbne vinduer til bestemte tider. Mange skum-
ringstimer blev tilbragt i kirkernes beroligende og håbefulde
mørke, medens regnen plaskede ned.*

I vores kvarter var der ikke tale om friskhed, om Risorgimen-

to, Verdi eller Mazzini; alt her henviste til en mere beklumret tid. Indestængte palmer, sure haver, tårn og belvedere. Ornamenter i glaserede mursten slyngede sig om husenes facader, der udstødte balkoner eller sugedes ind i loggiaer, og sympati for Alto Adige sås i de hasarderede udhæng og tirolske tage. Skulpturer af unge piger, som genier, drev ned fra de lamper de skulle bære.

Stemningen kendte jeg igen, borgerskabets melankolske ulvesind, dragende og beklemmende.

Gadenavnene henviste til de nordlige landskaber og floder, til de gamle slagmarker, Reno, Tagliamento, Piave.

Historiens gang kunne aflæses udefter; fra sejren ved Vittorio Veneto, via et sydamerikansk intermezzo Buenos Aires til tredivernes funkiskvarterer med gadenavne som Libia, Eritrea og Addis Abeba.

Det var historien, kunsthistorien og litteraturen, bearbejdet af fantasi og digteri der prægede disse »Romerske dage«. Men, på et tidspunkt, hvad var de værd disse gærende fantasier ved enorme gadedøre, vestibuler og gammeldags elevatorer med klirrende jalousier der førte tanken til gamle, lærde mænd med frakken over skulderen og pirandellofipskæg. En hærske af skæbner med heroisk borgerskin på næsen. En selvfølgelig, brutal rigdom levede her side om side med åbenlys og fattigfin elendighed. »Verden af igår« var stadig til.

En sen eftermiddag ved Tiberen slog det mig; hvorfor ikke igen prøve at få forbindelse på en mere direkte måde. Nedtegne det der umiddelbart lå for uden tanke på over eller underbygning, lade det passe sig selv. Vejen i mit fag går dog over det synlige til det, der måtte ligge bag, det sidste indeholdes i det første.

Lysset i gadelygterne spejlede sig i floden – de lyste og på mit papirformat var det ikke muligt at spare det lyse ud, tegne uden om – så tegn det sort, lade det lyse sort, vend det hele rundt som dengang i Paris hvor et springvand kom til at springe med sort vand, det gør ikke noget, det er sprog dette her – tegning!

Resten af tiden brugte jeg til at notere, tegne det ned på papiret jeg kunne overkomme; tit over udmattelsens grænse hvor betænkkelighederne viger og friheden sætter ind.

Det synlige i Rom er formaterne, rummet, formerne, farverne og stoffet, husenes vældige størrelser og deres forhold til gadernes dunkle kløfter hvis grundplan, på den tid, blev løftet op til en gentagelse af trolleybussernes ledningsnet.

At bevæge sig i Rom kan føles som at deltage ud fra det at være proportion, en opretstående, lille figur der forholder sig til de skiftende rum, aktivt skabende eller som passiv rekvirit.

»Romersk notat«, sort blyant. 1960. 10,4×14,7 cm.

Fra »Lethe«, tempera. 1983. 42,0×59,4 cm.

LETHE

Mulighedernes rum. Mennesker der bevæger sig hid og did mellem hinanden uden mål og med, skabende rum ved deres bevægelseres mønstre.

Nok har vi drukket af glemselsflodens vand, men efter hukommelsestabet bevæger vi os dog, styret af konstellationernes

uudtømmelige muligheder. Som vandet bevæger vandplanterne bevæges figurerne af foran, bagved, fremad og indefter. Hakkende eller glidende udvikler forløbene sig eller trækker sig sammen, noget står stille, svinger rummet om sig.

Vi glemmere eller fortrængere bevæger os dog. Glemselen kan give frihed for hensigt og måske betyde en tilstand af tømthed hvor noget nyt kan få plads til at bryde ind.

Et håb synes ikke at være ganske ubegrundet, mistroen og væmmelsen stiger, hvalerne rører på sig. Vanviddet bliver klarere og klarere og vanskeligere og vanskeligere at udgive for fornuft.

Fra »Lille Radérserie«, (210), radering. 1980. Hel størrelse.